

1. Inledning

Socialdepartementet tog under 1997 initiativ till en ny kartläggning av det tunga narkotikamissbrukets omfattning i Sverige. Sådana kartläggningar har genomförts vid två tidigare tillfällen, 1979 och 1992. Uppdraget, som också inkluderade ett antal delstudier som på olika sätt avsåg att belysa utvecklingen av narkotikamissbruket i sociala marginalgrupper, gavs till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). De olika undersökningarna genomförs inom ramen för det s k MAX-projektet.

Bakgrunden till de olika studierna är att de nedåtgående eller stabila trenderna rörande narkotikamissbruk under 1980-talet brutits. Undersökningarna av experimentellt bruk visar att andelen med sådan erfarenhet bland elever i årskurs 9 mer än fördubblats och bland mönstrande tredubblats under 1990-talet. Avseende nyrekrytering till tungt missbruk pekar de flesta indikatorer på att situationen också har försämrats. Data från polis och tull visar t ex en stor och ökande tillgång på narkotika. Den narkotikarelaterade dödligheten har ökat påtagligt under senare år (CAN och Folkhälsoinstitutet, 2000). I MAX-projektets första delrapport redovisas uppgifter om ett tilltagande narkotikamissbruk även bland ungdomar i socialt utsatta grupper. Ofta nämns rökheroin som ett tilltagande problem (Guttormsson, Helling, Olsson, 1999).

I föreliggande rapport redovisas huvudresultaten från den case-finding undersökning som genomfördes under hösten 1998 och med viss kompletterande dattainsamling under våren 1999 (MAX 98). Rapporten innehåller också jämförelser med resultaten från 1979 och 1992. Dessa jämförelser innefattar nya beräkningar på antalet tunga narkotikamissbrukare i landet under dessa år. Med de mera avancerade statistiska metoder som nu finns tillgängliga, är det möjligt att korrigera för vissa felkällor som gör sig gällande när man försöker beräkna det s k ”mörkertalet”. Dessa nya beräkningar redovisas i kapitel 4.

Case-finding undersökningen är en av flera delstudier inom ramen för MAX-projektet (Narkotikamissbruk bland sociala marginalgrupper). Två rapporter har hittills publicerats. *Vad händer på narkotikaområdet?* (Guttormsson, Helling och Olsson, 1999) innehåller dels en analys av befintliga data och indikatorer om narkotikamissbruk och marginalisering, dels resultaten från intervjuer med s k nyckelpersoner som genom sin yrkesutövning har kännedom om narkotikamissbruket och dess utveckling. *Levnadsförhållanden bland vårdade narkomaner 1987-1994* (Svensson, 2000) baseras på en registerstudie av drygt 11 000 personer som vårdats inom den svenska sjukvården med diagnosen narkomani.

MAX-projektet kommer att avslutas under 2001 med att ytterligare delrapporter publiceras. *Heroindömda 17-29-åringar 1996* redovisar kriminalitet, missbruksmönster och vissa sociala förhållanden bland relativt unga som lagförts för narkotikabrott. Senare kommer också resultat från en kvalitativ fördjupningsstudie att redovisas. Den rapporten kommer att beskriva olika missbrukares subkulturella involvering, livsstilar, identiteter och liknande. Som avslutning på MAX-projektet görs en sammanfattande analys av narkotikamissbrukets utveckling sett i ett marginaliseringsperspektiv.